

10. oktoober 2024

Lahend nr 7453/23 – ebainimlik ja alandav kohtlemine

Medvid vs. Ukraina

Artikkel 3

Asjaolud

6. novembril 2022. aastal jõustus 18. oktoobri 2022. aasta seadus 2690-IX, millega muudeti Ukraina kriminaalkoodeksit. Muudatusega nähti eluaegsetele vangidele ette võimalus taotleda oma karistuse muutmist tähtajaliseks vangistuseks – 15 kuni 20 aastaseks vangistuseks karistuse muutmise hetkest, kui nad olid vähemalt 15 aastat kandnud oma esialgsest vangistusest ära. Hea käitumise eest oli võimalik tähtajalist vangistust veelgi lühendada. Seejärel võeti vastu ka teisesed õigusaktid, mis selgitasid eluaegsete vangide karistuse muutmise korda.

18. juunil 2003 mõisteti kaebajale topeltmõrva toimepanemise eest eluaegne vanglakaristus. Enne uute õigusaktide muudatuste rakendumist oli kaebaja esitanud siseriiklikele kohtutele mitu ebaõnnestunud taotlust oma karistuse muutmiseks. Pärast uute õigusaktide jõustumist kogunes vanglas, kus ta kannab karistust, komisjon seoses tema karistusega. Komisjon leidis, et kaebaja ei kvalifitseeru eluaegse vangistuse asendamiseks tähtajalise vangistusega.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklile 3 ja kurtis, et tema eluaegne vanglakaristus oli vähendamatu ning et uus õiguskord seoses eluaegsete vangide vabastamisega ei parandanud eluaegsete vangide olukorda.

EIK seisukohad

Artikkel 3

EIK märkis, et asjakohastest õigusaktidest nähtub, et eluaegne vang võis eeldada, et tema eluaegne vangistus muudetakse ümber juba siis, kui ta oli ära kandnud 15 aastat esialgsest karistusest, mida arvestati kinnipeetava eelvangistuse algusest. See andis kinnipeetavale lootust, et hea käitumise ja resotsialiseerumise märkide ilmnemisel alandatakse esialgset eluaegset vanglakaristust praktikas kolmekümneaastaseks tähtajaliseks vangistuseks. Samuti kui vang järgib reformi eesmarke ja käitub hästi, siis võib ta eeldada, et ta vabaneb pärast 26 aasta ja 3 kuu kandmist esialgsest karistusest. Selline süsteem andis eluaegsele vangile piisavalt määratletud protseduuri, mis pakkus selget ajakava ja viitas püüdele saavutada õige tasakaal asjaomase isiku ja ühiskonna huvide vahel, kuhu ta püüab naasta.

Süsteem võimaldas ühtset lähenemist vangide rehabilitatsiooni ja reformatsiooni hindamisele. Kui vaadelda koos asjakohaste seadusandlike sätetega, ilmnes, et hinnanguid, et teha kindlaks, kas kõnealune kinnipeetav on valmis karistuse kergendamiseks või ennetähtaegseks vabastamiseks, ei viidud läbi samal ajal. Olenevalt oodatavast tulemusest võib väita, et kahte tüüpi hinnangud keskenduvad erinevatele küsimustele: – nimelt (i) kinnipeetava edusammud reformimisel (mis võib viia karistuse muutmiseni) ja (ii) vangi rehabilitatsiooni aste (mis võib viia ennetähtaegse vabastamiseni). Vanglas kokku kutsutud komisjon ei olnud pädev hindama eluaegse vangi sobivust ennetähtaegseks vabastamiseks, vaid pidi määrama kindlaks tema saavutatud rehabilitatsiooniastme, et otsustada, kas asendada eluaegne vanglakaristus tähtajalise vangistusega. Seetõttu ei saa väita, et vaidlustatud meetodika oleks olnud segane, eksitav või ebapiisavalt selge.

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

Lisaks võtsid lõpliku otsuse kõigis hinnangutes eluaegse vangiga karistuse vähendamise osas kohta siseriiklikud kohtud, kelle pädevusse kuulusid vanglate tehtud järelduste läbivaatamine ja kogu vangiga vanglatoimikus sisalduva materjali hindamine koos kinni peetava ja tema kaitsja osalemisega menetluses.

EIK leidis, et kostjariik ei jätnud tähelepanuta eluaegsete vangide pideva rehabilitatsiooni vajadust – isegi pärast seda, kui eluaegne vanglakaristus oli muudetud tähtajaliseks karistuseks, pidades silmas võimalikku tingimisi vabastamist ja võimalikku ühiskonda taasintegreerimist.

Võttes arvesse eeltoodud kaalutlusi ja asjaolu, et mõnel eluaegsel vangil oli õnnestunud saada eluaegse karistuse asendamine tähtajalise karistusega, ei saa väita, et süsteem ei oleks teoreetiliselt ega praktikas tõhus.

EIK leidis, et tingimisi vabastamise mehhanism hakkas täielikult tööle alles 3. märtsil 2023, mil muudeti määrust nr 631/5. Sellest kuupäevast alates oli mehhanism pakkunud kaebajale realistlikku võimalust oma eluaegse vanglakaristuse läbivaatamiseks üldnimetatud täpselt määratletud aja jooksul ja selgetel tingimustel. Seega ei olnud pärast seda kuupäeva artiklit 3 rikutud.

Siiski oli kaebaja olnud perioodil enne seda kuupäeva (2. oktoober 2003) ebakindlas olukorras ilma selgete ja realistlike väljavaadeteta ennetähtaegseks vabastamiseks. Selles osas tuvastas EIK artikkel 3 rikkumise.

Artikkel 41

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on iseenesest piisav õiglane hüvitis kaebajale tekitatud mittevaralise kahju eest. EIK leidis, et Ukraina peab kaebajale maksma 3125 eurot kulude katteks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

10. oktoober 2024

Lahend nr 22512/21 - inimkaubandus

T.V. vs. Hispaania

Artikkel 4

Asjaolud

2011. aastal esitas Nigeeria kodanikust kaebaja Hispaania ametivõimudele kuriteokaebuse, et aastatel 2003–2007 oli ta Nigeeriast Hispaaniasse suunduva inimkaubanduse ohver ja C sundis teda prostitutsiooniga tegelema. Ta väitis, et oli 14. aastane kui sattus C kontrolli alla ja oli C kontrolli all kuni 2007. aastani, mil tal õnnestus põgeneda. Seejärel jätkas ta prostituudina töötamist erinevates Hispaania piirkondades. Tema kaebuse peale algatati kohe kriminaaluurimine, kuid 2013. aastal ajutiselt uurimine peatati tõendite puudumise tõttu. Umbes aasta hiljem rahuldaski eeluurimiskohus prokuröri kaebuse ja andis korralduse edasiste uurimistoimingute tegemiseks. 2016. aastal uurimine lõpetati ja juhtum suunati Sevilla Audiencia Provincialile, mis jättis juhtumi rahuldamata. Apellatsioonimenetluses jäi see otsuse jõusse. 2020. aastal tunnistas konstitutsioonikohus kaebaja *amparo* kaebuse vastuvõetamatuks.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklile 4 ja väitis, et Hispaania ametivõimud ei olnud piisavalt tema juhtumit uurinud ega võtnud vastutusele neid isikuid, kes vastutasid tema inimkaubanduse eest.

EIK seisukohad

Artikkel 4

EIK oli veendunud, et kaebaja oli esitanud usutava väite, mida toetasid esmapilgul usutavad tõendid, et ta oli allutatud inimkaubandusele ja sunniviisilisele prostitutsioonile.

Esmalt märkis EIK, et kui ametivõimud olid saanud teadlikuks asjaoludest, mis tekitasid usutava kahtluse, et kaebaja oli olnud inimkaubanduse ja sunniviisilise prostitutsiooni ohver, algatasid nad viivitamatult ametliku uurimise, andsid talle viivitamatult kaitstud tunnistaja staatuse ja andis talle elamisloa. Sellest hoolimata leidis EIK, et uurimist rikkusid järgmised vead:

- 1) ametiasutused ei olnud juurdluse algetapis tegutsenud nõutava hoolsusega. Täpsemalt olid nad jäänud täiesti passiivseks ega olnud peaaegu pooleteise aasta jooksul alates kaebaja kaebuse esitamise kuupäevast teinud ühtegi tõhusat uurimistoimingut, sealhulgas väga lihtsaid. Lisaks ilmnas, et esimesi olulisi samme väidetavate kurjategijate tuvastamiseks tehti alles peaaegu kolm aastat pärast kaebuse esitamist.
- 2) ametivõimud ei olnud astunud mitmeid ilmselgeid samme, et uurida kaebaja kuriteokaebuse kõiki olulisi aspekte ja kõiki juhtumi olulisi asjaolusid. Eelkõige ei olnud nad järginud selgeid uurimissuundi, et koguda olemasolevaid tõendeid vastavalt artiklis 4 sätestatud menetluskohustusele. Eelkõige:
 - miski ei viidanud sellele, et nad oleksid uurinud kaebaja järjekindlaid väiteid tema kaebuses väidetavate sündmuste kohta, sealhulgas tema Hispaaniasse saabumise asjaolusid, tema tööd prostituudina C kontrolli all mitmes konkreetses klubis vaidlusalusel ajal, tema viibimist erinevates Hispaania piirkondades ja tema vahistamist kahel korral immigratsiooniseaduse rikkumise tõttu.
 - ametivõimud ei olnud astunud kõiki mõistlikke samme, et selgitada välja kaebaja väidetav töötamine klubis R mitme kuu jooksul. Kaebaja esitas selle kohta üksikasjaliku kirjelduse. Uurijate tegevus piirdus väidetavate sündmuste toimumise ajal klubi kahe juhi tuvastamise ja küsitlemisega ning nende peamistes väidetes esinevate oluliste lahknevuste lahendamiseks ei rakendatud meetmeid.
 - seletamatutel põhjustel ilmnas, et isikutele, keda uurimiskohus kahtlustatavate või tunnistajatena üle kuulas, ei esitatud kunagi teatud võtmeküsimusi.
 - miski ei viidanud sellele, et kaebaja kahe vahistamise politseiprotokollid olid võetud uurimistoimikusse.

Kuigi politsei oli teatanud, et kaebaja Hispaaniasse sisenemise kohta ei olnud andmeid, kuna ta pidi ületama piiri Prantsusmaal, kus piirikontrollid läbi viidi, ei olnud ametivõimud ühelgi hetkel astunud samme, et saada asjakohane teave Prantsusmaa kolleegidelt. Samuti miski ei viidanud ühelegi asjaolule, mis oleks takistanud neil vastavaid taotlusi esitada.

EIK leidis, et Audiencia Provinciali otsus juhtum rahuldamata jätta ei põhinenud kõigi asjakohaste elementide põhjalikul ja objektiivsel analüüsil, vaid pigem seletamatutel oletustel ega olnud piisavalt põhjendatud.

Järelikult oli kriminaalõiguslike mehhanismide rakendamise viis käesoleval juhul olnud puudulik niivõrd, et see kujutas endast kostjariigi menetluskohustuse rikkumist vastavalt artiklile 4.

EIK tuvastas artikkel 4 rikkumise.

Artikkel 41

EIK otsustas, et Hispaania peab kaebajale maksma 15 000 eurot mittevaralise kahju hüvitiseks ning 12 000 eurot kulude katteks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)